Çoxsaylı sənət nümunələrinin müəllifi

Azərbaycan qrafika sənətində ən məşhur plakatçı rəssamlardan biri də Hacıağa Məmmədcavad oğlu Nəzərovdur. Sənətkarın bu il 100 yaşı tamam olur.

Əməkdar rəssam Hacıağa Nəzərov Bakı şəhərində anadan olmuşdur. O, rəssamlıq sənətinə gəlişini belə izah edirdi: "Rəssam olmaq həvəsi məni 5-ci sinifdən Pionerlər Evindəki rəsm dərnəyinə gətirdi. Bizim nəsildən incəsənəti sevən, bu və ya başqa sənət sahəsində çalışan çoxdur. Atamın əmilərimdən biri nəfəsli alətlərdə yaxşı ifa edirdi, Opera və Balet Teatrının solisti idi. Atamın ortancıl əmisi qarmon ifaçısı idi. O biri əmisi Nəcəf Rasim isə peşəkar rəssam olmuşdur. Mən belə bir mühitdə böyümüşəm". H.Nəzərov 1941-1945-ci illər müharibəsinin başlanması ilə əlaqədar Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda təhsilini yarımçıq qoyaraq müharibəyə yollanır. 1943-cü ildə müharibədən qayıtdıqdan sonra Musiqili Komediya Teatrında tərtibatçı rəssam vəzifəsində işləyir (1944-1948). H.Nəzərov rəssamlıq biliklərini artırmaq məqsədilə təkrar Ə.Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda təhsil alır (1948-1951). O, 1951-ci ildən müstəqil yaradıcılıq fəaliyyətinə başlayır. H.Nəzərov demək olar ki, ömrünü plakat sənətinə həsr etmişdir. Rəssam deyirdi ki, indiyə qədər özü üçün ayrıd edə bilməyib ki, plakatçı rəssam olmağı təsadüfdür, yoxsa zərurət. Təsadüflər yaradıcılıq taleyində çox olub. Texnikumun rəngkarlıq şöbəsini bitirən rəssama o zaman "Azərnəşr" tərəfindən bir plakat sifariş olunur və bəyənilib, kütləvi tirajla çap edilir. Bunun ardınca 2-ci, 3-cü sifariş olur. Beləliklə də, o, plakatçı rəssam kimi tanınmağa başlayır.

Hacıağa Nəzərov yaradıcılığı dövründə diqqəti cəlb edən yüksək bədii təsir qüvvəsi və dərin məzmunu ilə seçilən yüzlərlə uğurlu plakat əsəri yaratmışdır. Rəssamın səlis ifadə gücünə malik, özündə dolğun məna daşıyan plakat əsərlərindən "O olmasın, bu olsun" (1959, kinoplakat), "Cəfər Cabbarlı" (1960), "M.F.Axundov" (1962), "M.F.Axundov - 150" (1963), "Onlara sülh lazımdır" (1961), "Səadət" (1963), "Qoy həmişə bahar olsun" (1965), "Yaz gəldi, səpinə başla" (1968), "Həmişə sülh olsun" (1980), "Ağ şanı, qara şanı" (1980), "Elin süfrələrini bəzər meyvələr" (1984) və başqalarının adlarını qeyd etmək olar. Rəssam o dövrün ictimai siyasi tələblərinə uyğun plakat nümunələri də az yaratmamışdır. Amma onlar bədii və texniki işlənilmə ustalığı ilə fərqlənsələr də, bu günün reallıqları ilə uzlaşmırlar. H.Nəzərov yaradıcılığı dövründə bir çox yerli və beynəlxalq əhəmiyyətli sərgidə iştirak etmiş, əsərləri SSRİ-nin elmi-texniki nəşriyyatlar cəmiyyətinin (1960) və SSRİ Rəssamlar İttifaqının İdarə Heyətinin (1966), (1973) diplomlarına layiq görülmüşdür. H.Nəzərov 1982-ci ildə Azərbaycanın Əməkdar rəssamı fəxri adına layiq görülmüşdür. Onun əsərləri Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyi, N.Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi, Azərbaycan Dövlət Rəsm Qalereyası və digər xarici ölkə muzeylərində və şəxsi kolleksiyalarda saxlanılır. Bakıda rəssamın əsərlərindən ibarət fərdi sərgiləri təşkil olunmuşdur (1973, 1981).

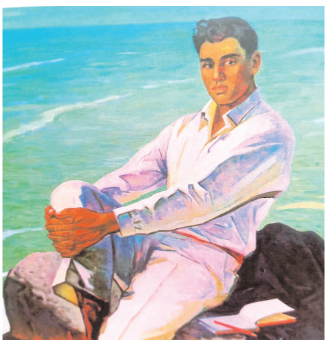

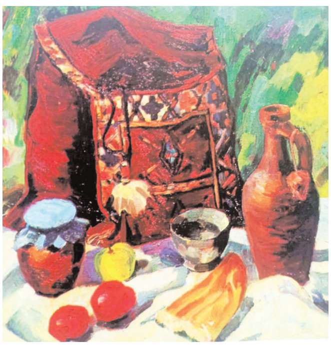

H.Nəzərovun yaradıcılığında dəzgah rəngkarlığının portret, mənzərə və natürmort janrlarında yaratmış olduğu əsərlər xüsusi yer tutur. O, plakatçı rəssam kimi tanınmasına baxmayaraq, yaradıcılığının bütün dövrlərində apardığı bədii axtarışlarını və müşahidələrini maraqlı təsviri sənət tablolarında təcəssüm etdirə bilmişdir. H.Nəzərovun portret əsərlərindən "Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Ziya Bünyadovun portreti" (1966), "Şair İsmayıl bəy Nakamın portreti" (1961), "Şair Mikayıl Müşfiqin portreti" (1970), "C.Cabbarlı və M.Müşfiq Xızıda" (1980), "Hüseyn Cavid" (1983), mənzərə əsərlərindən "Qarlı gün" (1957), "Buzovna mənzərəsi" (1958), "Lahıc mənzərəsi" (1959), "Yağışdan sonra" (1959), "Yaylaq" (1979), "Dağlar" (1980), "Mavi dağlar" (1980), "Günəşli gün" (1980), "Dağ çayı" (1980), natürmort əsərlərindən isə "Mis qablar" (1976), "Güllər" (1980), "Çörəklə natürmort" (1983) və başqalarını göstərmək olar.

H.Nəzərov portret əsərlərində yaratdığı qəhrəmanının daxili dünyasını təsvir etmək üçün onun keçdiyi həyat yolunu və mənəvi dünyasını yaxından təhlil edib, öyrənirdi. Bunsuz bədii və texniki işlənilmə ustalığı ilə seçilən uğurlu sənət nümunəsi yarada bilməzdi.

Rəssam M.Müşfiqi mavi dənizin fonunda, qaya parçasının üstündə ağ geyimdə əyləşərək xəyallar aləmində təsvir etmişdir. Dəniz şairin azad ilhamını, qaya parçası möhkəmliyini, bəyaz geyim isə saflığını, təmizliyini, ülviliyini təcəssüm etdirir. Dalğın baxışlı şairin çöhrəsindən və yanında yazılmamış şeir dəftərçəsi və qələmdən onun nakam həyatdan köçməsi ilə nə qədər şeirlərinin ağ vərəqlər üzərinə köçürülmədiyi təəssüratını yaradır.

Rəssam Hüseyn Cavidin portretini də ustalıqla kətanda canlandıra bilib. Şairin irigövdəli ağaca söykənərək oturmuş vəziyyətdə sol əlində kitab, sağ əlini əsası ilə dizinə söykəmiş şəkildə ciddi baxışları irəliyə doğru yönəlib. Tablonun fonunda sıldırım qayalar və coşğun axan çay təsvir olunub. Bununla rəssam milli köklərə bağlı olan əzəmətli, dağ vüqarlı şairin nakam taleyinin rənglərin təsirli dili ilə simfoniyasını "bəstələyib".

H.Nəzərov 10-dan artıq xarici ölkədə yaradıcılıq ezamiyyətində olmuşdur. Rəssamın Yuqoslaviyaya səfərindən sonra 1981-ci ildə həmin ölkəyə həsr olunmuş "Yuqoslaviya" adlı fərdi sərgisi Dostluq evində keçirilmişdir. Sərgidə rəssamın "Sarayevoda monastr", "Adriatik dənizi", "Məscid. Yuqoslaviya", "Sarayevoda bazar", "Nesembrada küçə", "Loveçdən bir görünüş" və başqa əsərləri nümayiş olunmuşdur.

H.Nəzərov həmçinin C.Cabbarlının "Sevil" pyesinə (1958) və Məhcur Şirvaninin "Qisseyi Şirzad" poemasına (1962) illüstrasiyalar yaratmışdır.

Bu il 100 illik yubileyi qeyd olunan rəssam Hacıağa Nəzərov Azərbaycan təsviri sənət tarixində əbədi yaşayacaqdır.

Əsəd QULİYEV,
Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvü, sənətşünas

Azərbaycan.- 2023.- 11 oktyabr.- S.11.